

אימתי קאתי מר, לכשיפוצו מעיינותיך חוצה (אגרת הבעש"ט)

אוצר פניני החסידות עם אוצרות גאוני הדורות

מאמרים נבחרים משכיות חמדה ושמועות נאות
ככתבם וכלשונם של רבותינו הקדושים
מאורי החסידות וגאוני הדורות
המכוונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים
מנוקד ומפוסק

תפילה

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
מכון "אור לישרים" ירושלים

מהדורת קרו טללי ברכה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

זיכרון כי אני ה' מושיעך וזוארך אביר יעקב (ישעיה ס"ז)

מורי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל (בראשית מט כ)

אוצר פניני החסידות

יוצא לאור על ידי
מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישראל ירושלים
בראשות הרב שלמה אביחצירא שליט"א

עורך ראשי
הרב מנחם מנדל פומרנץ

עורך אחראי

הרב יעקב אייזן

עורכים ומבקרים

הרב דוד אהרן הוכברג	הרב ישראל אלברט
הרב יהושע זילברברג	הרב יונה זאב ביננפלד
הרב חיים מרדכי מזוכר	הרב יצחק ברגמן
הרב ישראל מרקסון	הרב זושא דינקלס
הרב אברהם מאיר שטיין	

עימוד: ש"ס

נסדר ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הגאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד "באר משה" מאנסי

הואיל ומושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית או אחסנה במחשב או מאגר כל שהוא כל חלק מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס ובהוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדין. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

באירופה:
tel. 44-191-430-0333
fax. 44-191-430-0555

באר"ב:
tel. (718) 437-0054
fax. (718) 437-3514

בארץ ישראל:
טל': 02-9924603
פקס: 03-5435884

©
כל הזכויות שמורות

לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27
נהריה

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל
שאין בו חשש חילול שבת

Printed in E. Israel

הארות והערות יתקבלו בברכה
מכון אור לישראל
רח' יוסף חכמי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180

תפילה

ובזה תבין מה שאמרו חכמים ז"ל אין תפלתו של אדם נשמעת אלא עם הצבור, ויש לתמה כי העובדים השם יתברך הטובים מתפללין ביחידות. דע תרוץ הדבר בדרך החסידות, כי אין תפלתנו לשמוע לנו, כי איך נוכל לבוא ולגשת אל המלך כו', אלא הכל על הפונה הנ"ל להראות שהכל מהשם יתברך. (אלול)

• מגן דוד •

רבי דוד מטאלנא זיע"א

עקר מטרת התפלה להתבונן ולהגיע להפכה בהשגחה פרטית

על ידי שאדם שוכח שיש בכל הדברים השגחת הבורא ברוך הוא, על ידי זה יוכל לפל אל כל התאוות רעות ואל כל רע שבעולם, כמו שנאמר 'והיה אם שכח תשכח' (ח יט) - ששכחה גוררת שכחה עד שיפל אל כל רע חלילה.

ועל ידי שהאדם מתבונן להזכיר את עצמו בכל עת שיש בורא אחד יחיד ומיוחד והוא משגיח על כל פרטי בני אדם וכל המארכות והסבות, וכל התנהגות הכל הוא בהשגחה פרטית.

ועל ידי ההתבוננות הלז הוא מתפלל ושוף שיחו לפניו יתברך שמו על כל פרטי

מצות התפילה

• בינת ישראל •

רבי ישראל מגראדזיסק זיע"א

סוד התפלה - אמונה

תפלה מיסדת על שתי יסודות, שהשם יתברך הוא בעל היכלת לשנות את הטבע כפי רצונו, ועוד שהשם יתברך משגיח אפילו על שפל שבשפלים, שזהו עקר התפלה להאמין שקרוב ה' לכל קוראיו.

וזהו ענין אמרם ז"ל (יבמות קה:) 'המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה', 'עיניו למטה' להאמין שהשם יתברך משגיח אפילו על שפל שבשפלים, 'ולבו למעלה' להאמין שהשם יתברך יכול לשנות הטבע תמיד כרצונו. (פרשת בשלה)

• שפת אמת לקוטים •

רבי יהודה אריה ליב מגור זיע"א

מצות התפלה להראות שהכל מהשם יתברך

וענין 'ולעבדו' (דברים יא יג) שפרשו (תענית ב.) עבודה שבלב זו תפלה, ענינה כמו שאמרנו, כי ענין תפלה להראות כי בלתי השם יתברך אין כלום, ולזאת מבקשים מאתו מה שצריכים.

מאמונה זו נמשכת הדבקות

ובשמישיג זה בשכלו איך שהעולם ומלואו
בטלים במציאותם לגמרי, מזה
נמשך הדבקות העצום לדבקה בו יתברך שמו
עד שימסר נפשו ממש לה'.

והנה באמת ענין האמונה הזאת שתהיה נתפס
בשכל אנושי השגות אין סוף ברוך הוא
עד שיהיה בטל בתכלית הבטול בדבקות עצום
במסירת נפש ממש, הוא רק מכח המפליא
לעשות לקשר הרוחני בגשמי.

אמונה זו מיוחדת רק לעם ישראל

ועל זה נאמר 'אנכי ה' אלקיך', שזהו רק
מיחד לישראל עם קדוש, ולזה הוא
הצווי לקשר חלק אלקי השוכן בתוכם - בתוך
לבות בני ישראל להיות דבוק בדבקות עצום
עד כלות הנפש ממש להיות נפשט מכל
הגשמיים - על ידי שיאמין אשר כולא קמיה
כלא חשוב, שזהו עקר הצווי על אמונת
אלקות בבטול כל העולמות בבחינת אתה ה'
לבדך כמבאר וכו'.

עקר הזמן להגיע לדבקות זו היא בתפלה

והנה עקר הזמן לזה שגיע האדם לדבקות
העצום בהתפשטות הגשמיים הוא
בתפלה. שלשון תפלה הוא מלשון (בראשית ל
ח) 'נפתולי נפתלתי' - נתחברתי, וכמאמר
חז"ל (סנהדרין כב.) המתפלל צריך שיראה כאלו
שכינה כנגדו.

שהבונה היא שבתפלה יגיע האדם לדבקות
העצום שחלקו חלק אלקי ממעל
שבקרבו יתדבק בשרשו בהתפשטות הגשמיים
בבטול אמתי וכאלו שכינה כנגדו. וכמו
שכתוב בשלחן ערוך (או"ח צח) שעקר מצות

ענינים, ועל ידי זה יוכל להפשט את עצמו
מכל המדות רעות ותאוות רעות וזוכה לדבק
בהבורא ברוך הוא.

וזהו ענין שהעקר תפלה היא בחינת מחין -
הינו להמשיך המחין והדעת בכל
הענינים להאמין שהכל בהשגחה פרטית.

(פרשת ואתחנן)

פלא יועץ

רבי מרדכי דב מהורונסטייפלע זיע"א

עקר מצות האמונה היא שהעולם ומלואו
בטלים במציאותם לגמרי לקב"ה

יש להקדים ענין האמונה, שאין הפונה על
ענין זה שהקדוש ברוך הוא הוא מחיה כל
העולמות, כי זה לא יתכן לקרא בשם אמונה,
כי עיני בשר ישיגו זאת, וכמו שנאמר 'מבשרי
אחזה אלוה' (איוב יט כו), כמו שאינו צריך
לאמונה על החיות הנפש שבגוף מאחר שרואה
שהבשר מצד עצמו הוא גלם בלא חיות.

ומפילא הוא כעין ראיה ממש שרואה חיות
הנפש שמחיה את הגוף. וכמו כן
בענין חיות העולמות, שהעולם הוא כעין גוף
גדול והחיות שמחיה את העולם הוא ממש
כמו שנראה לעינים.

רק שהאמונה באלקות שנצטוינו עליה 'אנכי
ה' אלקיך' (שמות כ ב) הוא ענין האמונה
בבטול העולמות לגמרי אליו יתברך שמו,
ושאין שום צמצום מסתיר, שגם הצמצום הוא
בחינת ה', וכמו שנאמר 'אתה הוא ה' לבדך'

(נחמיה ט ו).

את הדרך וכו' כאשר ידע אינש בנפשו את פּרטי מעשיו, ודאי אין ביכולתו להגיע לבחינת הדבקות להיות נתפס בשכלו ענין מצות האמונה כנ"ל.

כבד ראש קדם התפלה - שבירת הלב ויצאה ממאסר החמריית בבחינת 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'

ולזה הראשית הוא להיות האדם מתבונן בפּרטי מעשיו ולהיות נשָׁבֵר לבו בקרבו על העֵבֶר. וזהו הבחינת הפכד ראש. ועל זה אמרו חז"ל (ברכות ד:) שצריך לסמוך גאולה לתפלה, שאי אפשר להגיע לבחינת תפלה עד שבתחלה יהיה יוצא מבחינת מצרים שהוא בכלל כל עניני חמדת עולם הזה ותענוגיו שעל ידיהם הנקדה שפלב היא בבחינת מאסר וגלות.

וזהו 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', שפדי לזכות לבחינת האמונה במציאותו יתברך שמו בבטול העולמות, צריך תחלה לצאת מארץ מצרים, והוא על ידי הפכד ראש להתחרט באמת על העֵבֶר ולקבל עליו מעֵתָה לשנות מעשיו לטוב, וזהו השמחה של מצוה שבקבלתו על להבא יהיה לבו שמח בקרבו על שיצא מארץ מצרים ומבית עבדים, שהוא העבדות והשעבוד לגשמיות.

ובשיהיה נפטר מזה מהמשא הפכד יהיה שמח שמחה שבזה יגיע לבחינת מצוה שמורה על דבקות וכו' יזכה לבחינת 'אנכי ה' אלקיך' שיהיה נתפס בשכלו ענין האמונה כנ"ל. וכו' יוכל להגיע בתפלה לבחינת בטול ודבקות החלק לשרשו.

התפלה הוא להגיע להתפשטות הגשמיות ולהתגברות כח השכלי וכו', עין שם.

על ידי התורה ודבקות באותיותיה זוכים להגיע לדבקות בעת התפלה

והנה באמת איך יזכה האדם לזה הדבקות בתפלה, הוא על ידי עסק התורה, שאוריתא וקודשא בריך הוא כולא חד, שחכמתו ורצונו יתברך שמו, שהוא וחקמתו אחד מלבש ממש באותיות התורה.

וכאשר האדם לומד ומקשר עצמו לאותיות התורה, על ידי זה מוֹנֵף עצמו שיוכל להגיע בתפלה להתפשטות הגשמיות על ידי שיהיה נתפס בשכלו האמונה במציאות יתברך שמו בבטול העולמות. ועל זה מבאר בספרי קדש שהכנה לתפלה היא למוד התורה הקדושה.

ועל זה בקבלת התורה היה הצווי 'אנכי ה' אלקיך', שהוא המצוה שנצטוינו לידע ולהאמין במציאותו יתברך שמו, שהפונה היא להיות נתפס בשכלו ענין בטול העולמות אשר אתה ה' לבדך, ומזה יגיע לדבק בחינת חלקו חלק ה' לשרשו בדבקות נפלא בהתפשטות הגשמיות, ולזה יכול לזכות דוקא על ידי עסק התורה הקדושה, שישאל ואוריתא וקודשא בריך הוא אנון חד.

כאשר האדם עדין דבוק בחמריות אינו יכול להגיע לדבקות

והנה מבאר בדברי חז"ל עוד בענין התפלה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבד ראש (ברכות ל.) ואין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה (שם לא.).

שבאמת כל זמן שהאדם מקשר בעניני החמר, ובפרט אם חס ושלום עבר

אשר כל ענין זה נעשה לנו בזמן הזה על ידי אמירת פסוקי דזמרה וברכות קריאת שמע לפנייה ולאחריה, בפה מלא ובקול המעורר פונת הלב, וכולי האי ואולי.

מה שאין פן רשבי' וחבריו היה די להם בקריאת שמע לבד ולא היו צריכים לכל ענין זה, שהיה נקנה להם בהשקפה ראשונה בשפלות הלב הנאמן בבריתו אתם.

אבל בזמן הזה כל הקרוב אל ה' וטעם טעם בתפלה פעם אחת, יבין וישפיל פי בלעדה לא ירים איש את ידו ואת רגלו לעבד ה' באמת, כי אם מצות אנשים מלמדה כמו שנאמר (ישעיה כט יג) 'עין כי נגש העם בפיו' כו', ועל פן השטן מקטרג עלינו ביותר. (אגרת י')

• צדקת הצדיק •

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

עקר מהות התפלה - הרצון והחשק

בתפלה הוא העקר החשק והרצון להתפלל ולהתחנן, וכמו שאמרו (אבות פ"ב מ"ג) 'אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים וכו', שהוא עצמו מאמרם שלהי מנחות (ק'). בקרבנות [שהתפלה דגמתי], שלא תאמר אעשה רצוני וכו', תלמוד לומר (ויקרא יט ה) 'לרצונכם תזבחוהו', דרצה לומר כי אין הקרבן מצוה, וכמו שנאמר (ירמיה ז כב) 'ולא צויתים וגו' על דברי עולה וזבח' [וכו'], רק דמזה הוא ההנאה להשם יתברך מהרצון והחשק שלהם להנאותו.

וכן התפלה במקום הקרבנות, שאין רצון השם יתברך מבני אדם שיתפללו לפניו

• תפארת שמואל •

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א

השגת האמונה והבטחון בכח התפלה

תפלה הוא ענין אמונה, שאם לא כן למה הוא מתפלל, וכמו שכתב בעל העקדה ובספרים הקדושים, כי ענין תפלה הוא מצות עשה מן התורה 'ולעבדו בכל לבבכם' (דברים יא יג), והלא הוא אף שאלת צרכיו ואיך יתכן לקרותה בשם מצוה.

אך באור הענין, ודאי התפלה מצות עשה, שמאמין ובוטח בהשם יתברך שישמע תפלתו ויעזרוהו ברב טוב, שאם לא כן למה הוא מתפלל ואל מי מתפלל, נמצא עקר ענין תפלה הוא לבוא לידי אמונה ובטחון, ולפיכך הוא מצות עשה.

וזוהי הפרוש שהתקין משה שלש תפלות להתפלל בכל יום, להאמין בהשם יתברך כי הוא כל יכול, והכל הוא בהשגחתו, וכמרמזו בפרשה בשרש מצות בפורים. (פרשת כי תבא)

• אגרות קדש •

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

לדעת את ה' להפיר גדלו ותפארתו בדעה שלמה ומישבת בבית הלב

אף שנסתתרה התפלה ומנינה שלשה פעמים ביום הוא מדרבנן, עקר ענינה ומהותה הוא יסוד כל התורה, לדעת את ה' להפיר גדלו ותפארתו בדעה שלמה ומישבת בבית הלב, שיתבונן בזה כל כך, עד שתתעורר נפש המשפלת לאהבה את שם ה', ולדבקה בו ובתורתו, ולחפץ מאד במצותיו.

השיבנו אבינו לתורתך, שלא נבוש [ולא נכלם], ולא להעלות על הדעת שלא נתקנה תפלה רק לצדיקים, כי כל מה שתקנו חז"ל [הוא] לכל אחד מישראל, כי איך יאמרו שהאדם יוציא שם שמים בחנם חס ושלום.

רק שכל אחד מחיב לבקש מהקדוש ברוך הוא מעמק הלב לשפוף לפניו תחנונים, כי אין שעור לרחמי ה' תברך, ובלי ספק הקדוש ברוך הוא ממלא את בקשת כל אחד מישראל בלב שלם אף שאין נפר לאדם [ש]הכל לטובה, ואם זוכה האדם יכול לראות גם כן שכן הוא.

תפלה מעמק הלב בפשיטות

ואתה אחי, האמן לי שאין דרך קל להחזיק בעבודת השם תברך רק בשמחה של מצוה, ובתפלה מעמק הלב בפשיטות, הן בסדר התפלה והן בלשון פשוט, או אף במחשבה בלבד, רק שיהיה באמת וברצון להיות המבקש ולקיים רצון הקדוש ברוך הוא, וכל הבקשה צריכה להיות רק לקבל על עצמו על מלכות שמים שלא לעשות נגד רצונו, כי הקדוש ברוך הוא שומר האדם כשמבקש בלב שלם. (מכתב כב)

• בפני אביב •

רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א

אלמלא מצות התפלה לא היה ביכלת האדם להתפלל מפני פחד ובושה

שמעתי מאדמו"ר הקדוש זצ"ל מורנו הרב שמחה בונם מפשיסחא וכו': 'שוכן עד מרום וקדוש שמו' שלא היה אדם יכול להרים ראש מפני פחד ובושה לילך לשבת,

וישנוהו, רק הרצון שלהם להתפלל זהו רצונו יתברך. (אות מב)

• דרך מצותיה •

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א

מצות עשה של תפלה מסורה לכל

פשוט הוא שמצות התפלה אינה מיחדת דייקא לכל אשר הוא מקרב ועומד לפני ה' בצדיקים וכיוצא, אלא גם לכל מי שצריך לבקשה, מצות עשה שייבקש בקשתו מהשם יתברך, ופעמים יקבל וימלא בקשתו, ופעמים לא.

והרי זה כמו על דרך משל, המוסר בקשה למלך בשר ודם, שיוכל כל איש למסור לו בקשה אף מפחית הערך מאד, ואפשר שימלא המלך משאלותיו, כי מטבע הטוב והחסד של המלך לשמוע דייקא אל השפלים, ואין ליחס זאת אל ענין ההתקרבות והרחוק כלל, כי אם בבקשה כלליות בדבר גדול, אבל לא לפרטי צרכי האדם, וכמו כן הוא תברך בענין התפלה שמתפללין אליו ומבקשים ממנו, הוא שומע תפלת כל פה. (שורש מצות התפלה)

• אוצר מכתבים ומאמרים •

רבי יהודה אריה ליב מגור זיע"א

מצות התפלה לכל אחד מישראל ולא רק לצדיקים

להתחנן ולבקש מהקדוש ברוך הוא כל מה שתקנו וסדרו חז"ל, והערב נא וכו', וכן שתרגילנו בתורתך, וגם בשמונה עשרה

תרוץ א: מתחלה היתה פונתו יתברך שישגי צרך מבקשו על ידי התפלה

ומצינו בזה ב' תרוצים קרובים זה לזה. הא' הוא מאמר רז"ל (יבמות סד.) שהקדוש ברוך הוא מתאווה לתפלתן של צדיקים, שהוא כבכול רצון וחזוה לפניו, ממילא כף הנה הרצון מתחלה שעל ידי התפלה ישיג הענין המבקש ההוא.

תרוץ ב: על ידי התפלה מנקה האדם את צנורות השפע ומבקשו יכול להתמלאות

התרוץ הב', פי השם יתברך טוב ומטיב לרעים ולטובים, ומאמו נשפע לעולם כל טוב, רק השנוי הוא לפי המקבלים, כי בכדי שיהיה שחר וענש ברא השם יתברך פמה עולמות, ובכלם יש בתי דין ממנים על השפע ההיא שנשפע דרך צנורות, שהם אותיות קדושים, והאדם בחטאו פוגם באותיות הללו, והינו קלקיל הצנורות, ועל ידי זה מתעכב שפע ההוא בבואו לאותו העולם שפגם בו.

ובאשר מתפלל האדם, אזי אותיות התפלה של המבקש ההוא אשר מבקש, הן הנה אותיות הצנורות של שפע ההוא המבקש, ונתקנו על ידי התפלה הצנורות האלה, ומיד בא אליו השפע מעצמו.

ההבדל בין שתי התרוצים

והנפקא מנה בין ב' תרוצים אלו, כי לתרוץ הא' יציר שיעפב הדבר המבקש שמתפלל עליו, בעבור כי השם יתברך מתאווה לתפלת צדיקים - ורוצה שיתפלל עוד יותר ויותר, וכמו שאמר הכתוב 'טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע' (ישעיה סה ד), רוצה לומר באמת אני חפץ למלא

וגם לבקש לפני השם יתברך, שהוא אלקים אין תחלה ואין סוף.

רק שאנו יכולים לילך לפניו לבקש ולהתפלל לפניו ולשבח לו, מחמת שכתב בעצמו 'רננו צדיקים בה' ולישרים נאווה תהלה', אם כן גזר עלינו להתפלל ולשבח לו, ועל כן חבים אנחנו לעשות רצונו, לכך 'בפי ישרים תתרום'. (פרשת כי תשא)

• אהל ישכר •

רבי ישכר דב בעריש הכהן מוואלברוז זיע"א

טעם הצווי על התפלה

מפני מה צוה התורה על התפלה, וכי מעצמו לא היה האדם מבין שעליו לשפוף שיח לפני קונו, ובפרט בעת שצר לו. אף צווי זה הוא כתריס בפני היצר, כי בעת שהאדם נגש להתפלל מסיתו היצר הרע וכי ראוי הנך להתפלל, אף כיון שצוה התורה יש לו תשובה אחת שאין לה עוררין: כף צווי ה' אלקי ומינה לא תזוע, בין אם ראוי הנני ובין אם לאו. (אמרותיו ושיחותיו)

• ערבי נחל •

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א

פיצד יתכן שנוי רצון לפניו יתברך על ידי התפלה

חקרו הקדמונים בענין התפלה שאנו רואין שנעתר השם יתברך להמתפלל אליו, איך יש שנוי רצון חס ושלום לפניו, הלא הוא נעלה מכל מדה ודמיון, ואיך יעלה על הדעת שיתפעל חס ושלום על ידי ברואיו.